

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET

Hovedinstruks for Norsk Polarinstitut

Instruksen er fastsatt av Klima- og miljødepartementet i medhold av §3 i Reglement for økonomistyring i staten og trer i kraft 1. januar 2023.

Tom Rådahl
departementsråd

1 Innledning

Instruksen er fastsatt av Klima- og miljødepartementet ved departementsråd og er gjeldende for Norsk Polarinstitut (NP) fra 1.1.2023. Instruksen definerer rammebetingelsene og forutsetningene for økonomi- og virksomhetsstyringen.

Dette dokumentet erstatter tidligere Økonomi- og virksomhetsinstruks for Norsk Polarinstitut, datert 1.1.2022.

Instruksen er skrevet for å oppfylle kravene i økonomiregelverket om departementets overordnede ansvar i forhold til underliggende virksomheter, og angir krav til virksomheten ut over gjeldende økonomiregelverk for staten og tilhørende rundskriv.

Hovedinstruksen publiseres på departementets nettsider og sendes Riksrevisjonen.

2 Departementets myndighet og ansvar

Klima- og miljødepartementet har det administrative og budsjettmessige ansvaret for etatsstyringen av Norsk Polarinstitut. Klima- og miljødepartementet fastsetter overordnede mål og krav til Norsk Polarinstitut innenfor rammene Stortinget fastsetter gjennom lov- og budsjettvedtak.

Departementet har ansvar for å følge opp at Norsk Polarinstitut innretter sin virksomhet i tråd med fastsatte mål og prioriteringer.

3 Norsk Polarinstituttets myndighet og ansvar

3.1 Norsk Polarinstituttets formål

Norsk Polarinstitutt er den sentrale statsinstitusjonen for kartlegging, miljøovervåking og forvaltningsrettet forskning i Arktis og Antarktis. Norsk Polarinstitutt skal bidra til å oppnå de klima- og miljøpolitiske målene som årlig blir presentert i Prop. 1 S. Norsk Polarinstitutt har et særlig ansvar for å fremskaffe kunnskap som skal bidra til å oppnå de nasjonale målene knyttet til klima og miljø i polarområdene.

Norsk Polarinstitutt skal gjennom analyser, utredninger, rådgivning, resultatoppfølging og formidling bidra til å nå miljømålene også på de øvrige områdene. De spesifikke mål, prioriteringer, styringsparametere og oppdrag som Norsk Polarinstitutt skal gjennomføre det enkelte år blir gitt i årlige tildelingsbrev.

3.2 Norsk Polarinstituttets tilknytningsform

Norsk Polarinstitutt er et ordinært forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet.

3.3 Norsk Polarinstituttets hovedoppgaver/hovedfunksjoner og oppgaver

Norsk Polarinstitutt skal levere vitenskapelig kunnskap og råd til norske myndigheter om Arktis og Antarktis. Norsk Polarinstitutt skal være faglig og strategisk rådgiver overfor den sentrale forvaltningen og faglig rådgiver for Miljødirektoratet og Sysselmesteren i polarspørsmål. Instituttet skal bidra til å fremme norske interesser og synlighet på Svalbard, i Polhavet og de nordlige havområdene og i Antarktis. Norsk Polarinstitutt skal ivareta infrastruktur og strukturer for forskningssamarbeid i nord- og polarområdene.

For å medvirke til å nå de nasjonale klima- og miljømålene og ivareta sitt samfunnsoppdrag skal Norsk Polarinstitutt utøve følgende funksjoner:

3.3.1 Myndighetsutøvelse

Norsk Polarinstitutt skal utøve myndighet etter følgende lover og forskrifter:

- Forskrift om miljøvern og sikkerhet i Antarktis
- Lov om Bouvet-øya, Peter I's øy og Dronning Maud Land m.m. (bilandsloven)
- Forskrift om fredning av Bouvetøya med tiliggende territorialfarvann som naturreservat
- Forskrift om ferdselsbegrensning i Nyrøysaområdet på Bouvetøya.

Norsk Polarinstitutt skal herunder:

- Behandle meldinger og søknader.
- Kontrollere at norsk aktivitet i Antarktis skjer i tråd med Antarktisforskriften.

3.3.2 Faglig rådgiver

Norsk Polarinstitutt skal være faglig og strategisk rådgiver for departementer og faglig rådgiver for Miljødirektoratet, Riksantikvaren og Sysselmesteren i polarspørsmål.

Norsk Polarinstitutt skal herunder:

- Gi faglige råd, analyser og støtte til departementets arbeid med politikkutvikling i polarspørsmål.
- Delta i relevante nasjonale fora, inkludert Polarutvalget og Faglig forum for økosystembasert forvaltning av norske havområder.
- Delta i arbeidet under Antarktistraktatsystemet.

3.3.3 Kunnskapsutvikling og formidling

Norsk Polarinstitutt skal drive kunnskapsutvikling gjennom forvaltningsrettet forskning og overvåking i Arktis og Antarktis. Klima, miljøgifter, biologisk mangfold og geologisk kartlegging er særlige viktige arbeidsfelt for instituttet. Instituttet skal opprettholde en god kunnskapsbase for sin faglige og strategiske rådgivingsoppgave, sørge for nødvendig overvåking av utviklingen i miljøtilstanden i polarområdene, og forvalte og formidle forskning samt miljø- og kartdata.

Norsk Polarinstitutt skal herunder:

- Drive forskning og overvåking som bidrar til å dekke forvaltningens behov for løpende og rask tilgang på ny kunnskap om polarområdene for bruk i forvaltning og politikkutforming.
- Opprettholde en internasjonal profil på sin forskning, med sikte på å bidra til å ivareta overordnede nasjonale interesser i polarområdene.
- Ha god oversikt over utviklingen av miljøtilstanden på sitt ansvarsområde, inkludert effekten av faktorer som påvirker miljøtilstanden.
- Utvikle, revidere og lede systemer for miljøovervåking i Arktis og Antarktis, og opprettholde lange måleserier. Drifte og videreutvikle Miljøovervåking Svalbard og Jan Mayen (MOSJ).
- Være det sentrale datasenteret for miljøkunnskap om polarområdene. Gjøre egne miljødata og publiserte forskningsdata tilgjengelige for videre bruk, og bidra til god samordning av miljø- og kartdata.
- Formidle pålitelig, aktuell og forståelig miljøinformasjon til allmennheten.
- Bidra til Miljøstatus.no og levere tekster og data for fastsatte indikatorer. Vurdere måloppnåelse og ivareta kvalitet og dataleveranser for nasjonale miljømål 6.1 og 6.3.
- Forvalte og tilrettelegge sitt historiske polarmateriale.

3.3.4 Internasjonalt samarbeid

Norsk Polarinstitutt skal bidra til relevante internasjonale prosesser knyttet til klima og miljø i nord- og polarområdene, og delta i internasjonale fora som arbeider for å styrke kunnskapsgrunnlaget for miljøforvaltningen.

Norsk Polarinstitutt skal herunder:

- Delta aktivt i internasjonalt forskningssamarbeid. Være et internasjonalt kontaktpunkt i polarsaker og formidle kontakt mellom norske og internasjonale fagmiljøer.

- Følge opp samarbeidet med Utenriksdepartementet med formål å fremme norske interesser i Arktis og Antarktis, og bidra til at Norge er en attraktiv samarbeidspartner for internasjonale aktører.
- Delta i den norske delegasjonen til de årlige konsultative møtene under Antarktistraktaten (ATCM) og Kommisjonen for bevaring av marine levende ressurser i Antarktis (CCAMLR). Representere Norge i Miljøkomiteen (CEP).
- Stille nasjonale delegater til vitenskapskomiteen for Antarktis (SCAR) og til komiteen for nasjonale programoperatører for Antarktis (COMNAP), og utnevne medlemmer til relevante undergrupper for disse komiteene.
- Delta i samarbeidet under Arktisk råd og rådets arbeidsgrupper.
- Delta i det norsk-russiske miljøsamarbeidet.
- Styrke det internasjonale samarbeidet i Ny-Ålesund.
- Delta i aktuelle arbeidsgrupper som Forum of Arctic Research Operators (FARO) og andre relevante fora.
- Delta i arbeidet under China Council.
- Bidra til å sette fokus på de store globale havutfordringene.

3.3.5 Infrastruktur, logistikk og drift

Norsk Polarinstitutt skal ivareta forskningsinfrastruktur og tilby logistikk- og støttetjenester knyttet til forskningsaktivitet i Arktis og Antarktis. Norsk Polarinstitutt skal herunder:

- Drifte forskningsinfrastruktur i Ny-Ålesund og på Svalbard for øvrig.
- Ivareta vertskapsrollen i Ny-Ålesund.
- Drifte forskningsinfrastruktur i Antarktis (forskningsstasjonene Troll og Tor), og legge til rette for undersøkelser på Bouvetøya.
- Tilrettelegge for norske og internasjonale forskningsmiljøers bruk av Trollstasjonen i Antarktis.
- Drive logistikkruter for varer og personell til Trollstasjonen i Antarktis med båt og fly.
- Forvalte eierskapet av det isgående forskningsfartøyet FF "Kronprins Haakon".
- Forvalte bruken av FF "Kronprins Haakon" i henhold til samarbeidsavtalen med Havforskningsinstituttet og UiT Norges arktiske universitet.
- Stimulere nasjonal og internasjonal forskning i Polhavet, på Svalbard og i Antarktis gjennom å yte forskningsservice og logistikkstøtte.
- Forvalte eierskapet i Framsenteret drift A/S.

3.3.6 Norsk Polarinstituttts faste, langsiktige oppgaver

Norsk Polarinstitutt skal:

3.3.6.1 Naturmangfold

- Vurdere miljøtilstanden i Barentshavet og arktiske havområder.
- Bidra i arbeidet med kunnskapsinnhenting og videreutvikling av helhetlige forvaltningsplaner for havområdene. Gi faglige bidrag til oppdatering og revisjon av forvaltningsplanene, og delta i Faglig forum og Overvåkingsgruppen.
- Opprettholde en helhetlig miljøovervåkning på Svalbard.

- Bidra i arbeidet med kunnskapshenting og videreutvikling av forvaltningsplanene for Svalbard.
- Gjennomføre prioriterte tiltak innen instituttets ansvarsfelt i forvaltningsplanene for verneområdene, handlingsplan for fremmede arter og sirkumpolar handlingsplan for isbjørn.
- Produsere og levere kunnskap om effekter av klimaendringer, havforsuring, miljøgifter, plastforurensning og støy på økosystemene i isfylte farvann.
- Vurdere behovet for tiltak for å beskytte miljøet i arktiske havområder mot påvirkning fra nye aktiviteter.
- Bidra til at miljøhensyn ivaretas i konsekvensutredninger og konsesjonsrunder i petroleumsvirksomheten og annen næringsvirksomhet til havs.
- Ta del i arbeidet med kunnskapsinnhenting om økosystemene i Antarktis og Sørishavet, inkludert effekter av menneskelig påvirkning, som bidrag til den internasjonale forvaltningen av disse områdene.

3.3.6.2 Kulturminner og kulturmiljø

- Sikre at viktige kulturminner etter norsk virksomhet i Antarktis blir tatt vare på, i samarbeid med Riksantikvaren.

3.3.6.3 Forurensning

- Delta i rådgivende gruppe for prioritering av innsats ved akutt forurensning eller fare for akutt forurensning.
- Være faglig rådgiver for Kriseutvalget for atomberedskap og stille logistikkressurser til rådighet ved atomulykker i nordområdene.
- Bidra til økt kunnskap om miljøgifter i arktisk biota og miljø, og effekter av disse.
- Bidra til økt kunnskap om plast og mikroplast i polare områder. Delta i arbeidet knyttet til marin forsøpling ledet av Miljødirektoratet.
- Levere grunnlagsdata knyttet til kartlegging av nye miljøgifter i Arktis som grunnlag for innspill til Stockholmskonvensjonen.
- Bidra med innsamling av arktiske prøver til Miljøprøvebanken etter oppdrag fra Miljødirektoratet, og delta i ekspertgruppen for Miljøprøvebanken.

3.3.6.4 Klima

- Bidra til å øke kunnskapen om historisk, nåtids- og framtidig klimautvikling i polarområdene.
- Bidra til økt forståelse av viktige klimaprosesser i polarområdene.
- Bidra til kunnskap om status, trender og framskrivninger knyttet til effekter av klimaendringer i polarområdene.
- Sørge for en overvåking av miljøet på Svalbard som kan fange opp de endringer som forventes på grunn av klimaendringene.

3.3.6.5 Polaronrådene

- Delta i arbeidet under Isjørnavtalen, nasjonalt fagråd for isbjørn og i det bilaterale norsk-russiske samarbeidet om isbjørn.
- Styrke samarbeid, egen forskning og miljøovervåking i Ny-Ålesund. Følge opp forskningsstrategien for Ny-Ålesund. Delta aktivt i Ny-Ålesund Science Managers Committee og utvikling av flaggskipprogrammene i Ny-Ålesund.
- Bidra i BarentsWatch.

3.3.6.6 Kart og miljødata

- Være Norges hovedprodusent av topografiske og geologiske kart som dekker Svalbards landområder, Jan Mayen, Antarktis og Bouvetøya ved å publisere kart i digitalt og trykket format.
- Følge opp delingsplikten etter geodataloven gjennom deltakelse i Norge digitalt-samarbeidet.
- Sikre at alle instituttets publiserte forsknings- og miljødata fra Svalbard, Antarktis og nordlige havområder dokumenteres, arkiveres og tilgjengeliggjøres.
- Gjøre alle data tilgjengelig for videre bruk gjennom digitale tjenestegrensesnitt, og visualisere relevante miljø- og forskningsdata gjennom digitale karttjenester og andre digitale presentasjonsformer.

3.4 Samarbeid med andre virksomheter og aktører

Norsk Polarinstitutt skal sikre et godt og effektivt samarbeid med andre virksomheter i sin oppgaveløsning, deriblant øvrige etater som er underlagt Klima- og miljødepartementet og fagetater i andre statlige sektorer. Instituttet skal i samarbeid med andre statlige etater bidra til samhandling og koordinering av kunnskap. Norsk Polarinstitutt har et særskilt ansvar for å bidra med kunnskap som grunnlag for Miljødirektoratets og Sysselimesterens arbeid med å utvikle og iverksette forvaltningstiltak.

Norsk Polarinstitutt skal medvirke til å styrke samarbeidet i Fram – Nordområdesenter for klima og miljøforskning, og alternere med Havforskningsinstituttet som nestleder i senterets styringsgruppe.

3.5 Organisering og ledelse av Norsk Polarinstitutt

Direktøren er virksomhetsleder for Norsk Polarinstitutt og har det overordnede ansvaret for at virksomheten er i samsvar med lover, forskrifter, etiske retningslinjer og andre forordninger knyttet til Norsk Polarinstitutts virksomhet. Direktøren har ansvar for at Norsk Polarinstitutts økonomi- og virksomhetsstyring er i samsvar med tildelingsbrevet, denne instruksjonen og økonomiregelverket.

Direktøren har innenfor sitt område et selvstendig ansvar for at virksomheten har effektive og hensiktsmessige systemer og rutiner som har innebygget tilfredsstillende intern resultat- og økonomikontroll.

Direktøren ansettes av departementet på åremål i en periode på seks år, med mulighet for forlengelse i én periode.

4 Norsk Polarinstituttts interne styring

Norsk Polarinstitutt skal bruke risikostyring som verktøy i sin mål- og resultatstyring, og relatere risikovurderingene til mål- og resultatkravene for virksomheten.

Norsk Polarinstitutt skal identifisere, vurdere, håndtere og følge opp risiko som kan påvirke måloppnåelsen negativt. Risikostyring skal skje innenfor et samlet rammeverk for styring og kontroll og inkluderes i virksomhetens planer, gjennomføring og oppfølging, og inngå som en integrert del av styringen. Norsk Polarinstituttts overordnede risikovurderinger skal være et formelt punkt på etatsstyringsmøtene.

4.1 Norsk Polarinstituttts interne ledelsesstruktur

Norsk Polarinstitutt skal fastsette intern instruks for egne aktiviteter innenfor rammen av hovedinstruksen fra departementet. Norsk Polarinstitutt skal utarbeide interne disponeringsskriv som fastsetter oppgaver, ansvar og tildelte bevilgninger internt i virksomheten.

Dersom direktøren oppretter en særskilt intern revisjonsenhet eller ønsker å kjøpe en slik tjeneste fra konsulenter, skal oppgavene presiseres i særskilt instruks som skal foreligge samtidig med opprettelsen. Departementet skal ha kopi av instruksen.

4.2 Norsk Polarinstituttts planlegging, gjennomføring og oppfølging

Norsk Polarinstitutt skal planlegge i et langsiktig og strategisk perspektiv for å møte fremtidige utfordringer og oppnå langsiktige mål.

Norsk Polarinstitutt skal innrette virksomheten slik at den bidrar til best mulig effekt i tråd med nasjonale miljømål og overordnede mål for virksomheten slik de fremgår av tildelingsbrev. Instituttets resultatrapportering skal basere seg på analyser og vurderinger av effekter som følge av direktoratets egen virksomhet og interne prioriteringer opp mot relevante målsettinger.

Norsk Polarinstitutt skal føre regnskap etter kontantprinsippet.

4.3 Norsk Polarinstituttts internkontroll

Den interne driften i Norsk Polarinstitutt skal gjennomføres på en effektiv og hensiktsmessig måte. Direktøren har ansvar for at etaten har effektiv intern styring og kontroll.

Norsk Polarinstituttts internkontroll skal utformes og gjennomføres slik at den gir rimelig grad av sikkerhet for at direktoratet når fastsatte mål, har en effektiv drift, pålitelig rapportering og at lover og regler følges.

4.4 Andre varige føringer

4.4.1 Informasjonssikkerhet

Norsk Polarinstitutt skal følge nasjonale føringer og prinsipper for digital sikkerhet innenfor sitt ansvarsområde. Norsk Polarinstitutt skal være sertifisert etter ISO 27001-standarden (informasjonssikkerhet).

4.4.2 Forebyggende sikkerhet

Norsk Polarinstitutt er underlagt sikkerhetsloven og skal arbeide med forebyggende sikkerhet i henhold til lovens bestemmelser, forskrifter og gjeldende veiledninger.

4.4.3 Samfunnssikkerhet

Norsk Polarinstitutt skal arbeide med samfunnssikkerhet og beredskap i henhold til samfunnssikkerhetsprinsippene. Arbeidet skal gjennomføres på en systematisk, dokumenterbar metode der samfunnssikkerhet skal være en integrert del av virksomhetens ulike fagområder. Norsk Polarinstitutt skal jevnlig gjennomføre ROS-analyser, utarbeide beredskapsplanverk og gjennomføre øvelser iht. departementets føringer.

4.4.4 Digitalisering og samordning

Norsk Polarinstitutt har et ansvar for å følge nasjonale føringer og prinsipper i regjeringens digitaliseringspolitikk, og miljøsektorens digitaliseringsstrategi skal ligge til grunn for arbeidet med digitalisering.

4.4.5 Anskaffelser

Anskaffelser utgjør en stor andel av virksomhetens økonomi, og må derfor bidra til virksomhetens overordnede målsetninger. Norsk Polarinstitutt skal benytte de sentrale rammeavtaler inngått av Statens innkjøpssenter og fellesavtaler inngått for miljøforvaltningen der dette er mulig.

Norsk Polarinstitutt skal ivareta samfunnsansvar i anskaffelsene, ved å redusere skadelig miljøpåvirkning og fremme klimavennlige løsninger, forhindre arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, sikre respekt for grunnleggende menneskerettigheter og like konkurransevilkår for næringslivet.

4.4.6 Miljøledelsessystem

Norsk Polarinstitutt skal ivareta og følge opp et miljøledelsessystem som etterlever kjente standarder for oppfølging og dokumentering av virksomhetens miljøarbeid (eksempelvis ISO14001, Miljøfyrtårn, EMAS etc.).

4.4.7 Kontakt med Stortinget mm.

Norsk Polarinstitutt skal forholde seg til henvendelser fra Stortinget og andre departement i tråd med [Regjeringens forhold til Stortinget - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no).

4.4.8 Riksrevisjonen

Norsk Polarinstitutt skal legge forholdene til rette slik Riksrevisjonen finner det hensiktsmessig for å foreta de revisjons- og kontrollopgaver som følger av lov og instruks for Riksrevisjonen. Norsk Polarinstitutt skal videre prioritere og følge opp merknader og anbefalinger fra Riksrevisjonen og utarbeide oppfølgingsplaner for dette.

4.4.9 Bærekraftsmålene

Hvordan virksomhetens oppgaver bidrar til å nå aktuelle bærekraftsmål skal synliggjøres i virksomhetenes utadrettede kommunikasjon og i styringsdialogen.

5 Styringsdialog og fagdialog

5.1 Styringsdokumenter

Etatsstyringen av Norsk Polarinstitutt utøves i en skriftlig dialog mellom Klima- og miljødepartementet og Norsk Polarinstitutt gjennom:

- Tildelingsbrev (inkludert supplerende tildelingsbrev)
- Hovedinstruksen (dette dokumentet)
- Årsrapport og tertialrapporter fra Norsk Polarinstitutt
- Referater fra etatsstyringsmøter og særmøter.

5.2 Styringsmøter

Departementet og Norsk Polarinstitutt skal avholde minst to etatsstyringsmøter årlig. Departementet formidler dagsorden i forkant av hvert møte. Dagsorden skal ta utgangspunkt i måloppnåelse, eventuelle avvik fra fastsatte styringskrav, risikovurderinger og strategisk viktige utviklingsspørsmål som påvirker etaten.

Nye styringssignaler fra departementet til direktoratet skal dokumenteres skriftlig i referatet.

5.3 Fagmøter

Utover den ordinære styringen kan det ved behov holdes møter av faglig karakter mellom departementet og Norsk Polarinstitutt. Disse møtene er ikke styringsmøter. Slike fagmøter er ikke en arena for å diskutere prioriteringer eller å gi styringssignaler som endrer forutsetninger for direktoratets økonomi- og virksomhetsstyring. Dersom det avdekkes behov for styringssignaler i møtene, skal disse gis skriftlig i etterkant av møtet.

5.4 Annen dialog, involvering og informasjonsutveksling

Departementet kan ha behov for å gi bestillinger til Norsk Polarinstitutt i tillegg til tildelingsbrev i løpet av året. Dersom det er behov for nedprioritering av andre oppgaver som følge av en ny bestilling, skal dette avklares med departementet.